

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Save visur nešamės su savimi

2013-10-03

ŽURNALAS: KULTŪROS BARAI

TEMA: Dailė

AUTORIUS: Gedmintė Samsonaitė

DATA: 2013-10

Save visur nešamės su savimi

Gedmintė Samsonaitė

Ivaną Marčuką kalbina Gedmintė Samsonaitė

Gedmintė Samsonaitė: *Jūsų kūriniai Vilniuje eksponuojami pirmą kartą. Ar tai pirmas Jūsų vizitas į Lietuvą?*

Ivan Marčuk: Ne, ne pirmas. Būdami studentai, važiuodavome pas jus kaip į Europą, pasigrožėti tuo, kas sukuria Baltijos kraštų grožį. Nors čia taip pat valdė sovietai, Ukraina vis dėlto buvo labiau sovietinė. Taigi, mus traukė Ryga, Talinas, Vilnius, jų muziejai, senamiesčių architektūra...

Kas paskatino rengti parodą Vilniuje?

Man pasiūlė Valentina Zeitler, Lietuvos Respublikos garbės konsulė Ukrainoje. Susidomėjusi mano kūryba, iškart apsisprendė dėl dviejų dalykų: dėl parodos Vilniuje ir vizos į Lietuvą penkeriems metams. Lietuvos ambasados Ukrainoje salėse mano paroda veikė du mėnesius. Konsulė ypač susižavėjo moterų portretais, o kadangi yra rašytoja, pasakė kurianti istorinį romaną ir jai trūksta paveikslo. Taip mano paveikslas tapo jos knygos viršeliu [Valentina Zeitler, „Karalienė Bona“, Vilnius, *Algimantas*, 2012, – G. S.].

Paveikslas buvo iškilmingai padovanotas per vieną iš Lietuvos valstybinių švenčių, regis, vasario 16-ąją ar liepos 6-ąją. Tai tarsi simbolis dosnumo, būdingo mūsų tautoms, lietuvių ir ukrainiečių atvirumo, nuoširdumo. Mano paroda irgi yra tų darbų, į kuriuos daug širdies įdėjo abi pusės, rezultatas.

Kaip atrinkote paveikslus iš tokios didžiulės jų gausos?

Kadangi tai pirmoji mano paroda Vilniuje, nusprendžiau, kad ji bus retrospektyvinė. Mano kūryba – tai dešimt skirtingų Marčukų, norėjau pristatyti kiekvieną iš jų.

Kaip suprasti dešimt skirtingų Marčukų?

Pirmąjį Marčuką galima pavadinti taip: „Užmiršk viską, ko tave mokė.“ Kodėl? Nes troškau būti kitoks. Jei negalėsiu tapyti kitaip negu visi, metu drobę, imu kirvį, kastuvą, grėblį ir dirbsiu žemės ūkio darbus. Bet sukūriau unikalią technologiją [angl. *dabbing-on*], nuolat ją tobulinau, keisdamasis ir pats. Dešimtas ir brandžiausias Marčukas – ciklas „Žvilgsnis į begalybę“. Tai vadinu „abstrakčiuoju siurrealizmu“, ko iš manęs niekas nesitikėjo. Netgi aš pats. Jau sukūriau apie 40 šio ciklo paveikslų. Kartais sugrįžtu prie ankstesnių atšakų, pavyzdžiui, vasarą, kai būna labai karšta, piešiu sniegą. Arba atvirkščiai.

Iš ko semiatės įkvėpimo? Iš aplinkos, atmosferos, žmonių?

Manau, kad tokio dalyko kaip įkvėpimas nėra. Tai išgalvota. Kartą Lvovo dailės akademijos studentai manęs paklausė beveik to paties kaip jūs, o aš atsakiau: jeigu esate menininkas, pasiimkite kalendorių ir išbraukite visus raudonus puslapius, jums švenčių nėra, kiekvieną dieną turite kurti. Nuo vaikystės buvau labai užsispyręs, manau, esu lyderis, maištininkas. Kai matau, kas dabar vyksta Ukrainoje, o ten dedasi labai blogi dalykai, mano siela niršta, negaliu tvirti. Bet esu menininkas, todėl tą vidinį kunkuliavimą nukreipiu į paveikslus. Sovietmečiu buvau izoliuotas tiek dėl savo būdo, tiek dėl savo meno. Jaučiausi įvartytas į kampą. Ir kitus gąsdindavo: jei draugausi su Marčuku, tau bus blogai. Tačiau vis tiek manęs nepaklupdė, žinojau, kad negaliu atsitraukti. Kaip tame Taraso Ševčenkos eilėraštyje: „Kankinuosi, kenčiu, tačiau neatgailauju...“

Daily Telegraph įvardijo Jus kaip vieną iš šimto gyvų genijų. Kokių minčių Jums sukelia toks įvertinimas?

Pabandykit įsivaizduoti, kad esate kalėjime, kur jus kankina, žemina, ir staiga atsiduriate laisvėje! Aš daug iškentėjau, teko patirti įvairių niekšybių, paniekos, pavydo. Ir dabar turiu priešų, kurie sako: va, pažiūrėkite, genijus eina. Aišku, ne su meile sako. O tą naujieną išgirdau, kai su viena žurnaliste kalbėjomės apie mano kūrybą. Paskambinęs kitas žurnalistas pranešė, kad esu įtrauktas į 100 legendinių spartiečių sąrašą. Negalėjau patikėti. Apie mane rašė visa spauda, kalbėjo visi televizijos kanalai ir pan. Dvi savaites buvau graibstomas. Tačiau valdžia net nepasveikino. Vienintelė Julija Tymošenko paskambino. Tuometinis prezidentas Viktoras Juščenka pažadėjo, kad bus pastatytas muziejus, net kapsulė įdėta, tačiau darbai iki šiol nepajudėjo, nes viskas apsvirtė aukštyn kojom.

Kuo laikote save? Ukrainiečių menininku ar menininku kosmopolitu?

Ir vienu, ir kitu. Labai nemėgstu valstybės, kurioje gyvenu, tačiau nuoširdžiai myliu žemę, kur gimiau, kuriai priklausau. Tarp kitko, nei Australijoje, nei Kanadoje, nei Amerikoje nesukūriau nė vieno peizažo – nebuvo potraukio! Troškimas juos piešti apima tik Ukrainoje, tik jos žemė atspindi mano paveiksluose. Tačiau nesu, kaip sako ukrainiečiai, „šarovarų“ meistras, piešiantis vien tautinius dalykus. Yra paveikslų, kurie galėjo būti sukurti bet kur, tačiau, kaip sakė Seneka Lucilijui, „kad ir kur

---

keliautum, bėgtum nuo savęs, kad ir kur norėtum pasislėpti, niekad os negalėsi to padaryti, nes save visur nešiesi su savimi“.

Dėkoju už pokalbį.